

Використання антропних технологій для організації професійно-прикладної фізичної підготовки студентів

Резюме. У роботі розкривається використання впродовж 1996-2005 рр. антропних технологій для організації професійно-прикладної фізичної підготовки студентів Української академії банківської справи Національного банку України.

Ключові слова: антропні технології, професійно-прикладна фізична підготовка, анкетування, види спорту, мотивація.

Постановка проблеми. В традиційній системі професійно-прикладної фізичної підготовки якість підготовки оцінюється, як правило, ступенем адекватності прийняти в суспільстві освітніх норм і стандартів. Цей тип підготовки зорієнтований на масове відтворення заданих стандартів, знань, умінь, еталонів, тобто на вчорашній день світової цивілізації. В антропних освітніх технологіях критерієм якості є відповідність вузівських стандартів потребам особи, яка займається професійною діяльністю. Метою освіти є індивідуальний розвиток особи, готової до професійної діяльності в умовах соціально-історичного простору, який постійно розвивається [3]. Рациональна система вищої школи повинна враховувати, що сучасна молодь бажає займатися культуризмом, спортивним рок-н-ролом, тенісом, бадмінтоном, плаванням, ритмічною гімнастикою [6]. Нині у вузах України здійснюється підготовка фахівців за 76 напрямками із 577 спеціальностей. Неможливо вирішувати проблеми сьогодення вчорашніми нормативними методами. Необхідні особистісно-центровані моделі професійно-прикладної фізичної підготовки, в яких буде зроблено акцент на самоуправління студентів і позбавленні зовнішнього примусу.

Згідно з указом Президента України „Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні” з метою дальшого розвитку освіти в Україні, її інтеграції в європейський освітній простір необхідно здійснити низку заходів, спрямованих на реалізацію в Україні положень Болонської декларації. Зокрема необхідно розробити та затвердити нові переліки напрямів (спеціальностей), за якими здійснюватиметься підготовка фахівців у вищих навчальних закладах, державні стандарти вищої освіти, вирішити питання щодо вдосконалення мережі вищих навчальних закладів, їх підпорядкування та створення в установленому порядку укрупнених регіональних університетів, утворити міжвідомчу комісію з підтримку Болонського процесу в Україні [1]. Сучасні зміни техніко-технологічних засад виробництва, структури трудових зусиль і функціональної ролі людини, орієнтирів в економіці і політиці вимагають розробки ефективних технологій організації професійно-прикладної фізичної підготовки студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як відмічають ряд авторів [5, 7], необхідність виконання студентами вузу великого обсягу навчальної роботи в умовах дефіциту часу, явного зниження адаптаційних механізмів призводить до прогресуючого погіршення їх здоров'я. в результаті більше 50 % студентів мають низький рівень кондиційної фізичної підготовленості, що, звичайно, є проблемою для професійно-прикладної фізичної підготовки.

Аналіз спеціальної науково-методичної літератури свідчить про те, що у переважної більшості студентів зовсім немає потягу до занять. Основна причина – відсутність диференційованого підходу до характерних вправ і навантажень, які пропонуються студенту, необхідного стимулювання до занять. Розмови про те, що заняття фізичною культурою корисні для здоров'я студентів, має абстрактний характер у зв'язку з відсутністю конкретних (об'єктивних) критеріїв, які використовуються на заняттях, і теоретичного непідготовленістю студентів [5]. Система фізичного виховання немає не тільки конкретної і вираженої об'єктивними критеріями цільової установки, але крім

того, і відомостей про те, якою мірою може бути корисний кожний конкретний результат для досягнення кінцевої цілі [4].

Протиріччя між належним і необхідним вибором форм і методів організації рухової активності студентів призводить до зниження інтересу до занять. На I курсі 44 % студентів мають інтерес до фізичного виховання «вищий середнього», а 20 % – «високий». У студентів II курсу спостерігається тенденція до зниження інтересу і, як наслідок, зменшення кількості студентів з «високим» інтересом (20 %). На III і IV курсах у студентів виявлене поступове зниження інтересу до фізичної активності [2], а звідси – неефективність системи професійно-прикладної фізичної підготовки.

Мета дослідження. Використання антропних технологій для організації та створення сучасної системи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів.

Методи дослідження. Теоретичний аналіз і узагальнення наукової та методичної літератури, вивчення педагогічного досвіду, законодавчих та нормативних документів, педагогічне спостереження, анкетування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Організація дослідження. На першому етапі був проведений теоретичний аналіз і узагальнення наукової та методичної літератури. Вивчений педагогічний досвід вузів України, СНД, зокрема вузів Києва, Харкова, Львова, Черкас, Москви, Санкт-Петербургу, Астрахані, Томська, Мінська та інш.

На другому етапі впродовж 1996-2005 р. проведені дослідження в Українській академії банківської справи Національного банку України, в яких взяли участь понад 4000 студентів. Шляхом опитування та з допомогою інших методів щорічно вивчались основні концептуальні проблеми і рівень підготовленості студентів відносно професійно-прикладної фізичної підготовки. На основі обміну отриманої інформації визначався напрямок

програмного забезпечення, організаційні форми та зміст професійно-прикладної фізичної підготовки.

Результати досліджень та їх обговорення. При обробці результатів дослідження використовувався графічний спосіб зображення тому, що таблична форма недостатньо надійно характеризує закономірність виявлених процесів.

Графічне зображення дає найбільш правильне уявлення про результати досліджень, дозволяє краще зрозуміти суть досліджуваних процесів, виявити загальний характер функціональної залежності. Для графічного зображення використовувалася система прямокутних координат.

Проведені медичні огляди, анкетування студентів академії, акти медичного огляду показують, що у абітурієнтів які вступають на I курс, протягом 1996-2005 навчальних років збільшилася кількість патологій в стані здоров'я: відхилення від норми в опорно-руховому апараті, серцево-судинній, ендокринній, нервовій системах, органах слуху і зору (див. рис. 1).

Як видно на рисунку 1, рівень перенесених і наявних респіраторних та інших захворювань є і в подальшому буде перешкодою для якісного і в повному обсязі оволодіння навчальними програмами, а в подальшому в тому, щоб стати працездатним професіоналом за своєю спеціальністю. Тобто на першому етапі професійно-прикладної фізичної підготовки головним завданням є базова підготовка і елементарне оздоровлення студентів за допомогою обраних видів рухової діяльності.

Рівень теоретичних знань формує у студентів світоглядну систему науково-практичних знань і правильне ставлення до фізичної культури. Такі знання необхідні, щоб розуміти природні і соціальні процеси функціонування фізичної культури суспільства і особи, творчо використовувати їх для професійного і особистого розвитку, удосконалення і організацію здорового способу життя при виконанні навчальної, професійної, соціокультурної діяльності.

Анкетування студентів I курсу показало, що у них відсутнє уявлення про валеологію, про те, як вести здоровий спосіб життя. Тільки 20,5 % опитаних мають приблизне уявлення про техніку окремих видів спорту і про те, як розвивати фізичні якості. У них відсутнє уміння оптимізувати свій психофізичний стан під час навчальної і професійної діяльності. 93 % респондентів не знають, що таке аутогенне тренування, релаксація, цигун, йога та інші системи психофізіологічної оптимізації стану. Знають правила самоконтролю під час самостійних занять фізичними вправами 5 % з опитаних, прослухали одну лекцію на фізкультурно-оздоровчу тематику 27 % опитаних. Про існування системи професійно-прикладної фізичної підготовки у респондентів відсутні елементарні уявлення.

Дані анкетування показали, що всі студенти, незалежно від статі і рівня підготовленості, не тільки бажають, а й відчують потребу в руховій активності, в оптимізації психофізіологічного стану під час навчального процесу.

Але обов'язковою умовою у 96 % відповідей респондентів при анкетуванні було бажання мати добровільні і позбавлені зовнішнього примусу комфортні форми занять.

За результатами анкетування для систематизації і побудови реальної системи управління аналіз здійснювався з шести напрямків і видів спорту: легка атлетика, спортивні ігри, шейпінг, аеробіка, силові види, єдиноборства, інші види (див. рис. 2)

Як бачимо, дівчата-студентки найбільшу перевагу віддають шейпінгу, аеробіці (до 30,1% – в 2005 році), а юнаки-студенти переважно обирають спортивні ігри як основний засіб вдосконалення (36,2 % – у 2005 році). (див. рис. 2)

Отримана інформація створила можливість для ефективної форми взаємодії суб'єктів освітнього процесу, дозволила успішно освоювати програмний матеріал професійно-прикладної фізичної підготовки, здійснити

перехід від системи адміністративно-командної організації освітнього процесу до особистісно-орієнтованої антропної технології підготовки.

В даному випадку на основі обміну інформацією про бажання займатись спортивними іграми та іншими видами спорту були визначені напрямки програмного забезпечення і алгоритм розвитку професійно необхідних якостей, розроблені організаційні форми, зміст і режими вибраних видів діяльності відповідно до професіограм економічних спеціальностей.

Були сформовані навчальні групи в залежності від видів спорту, рівня підготовленості і профілю спеціальності. Розроблені моделі для розвитку професійно важливих якостей з використанням елементів спортивних ігор чи іншого виду рухової діяльності.

На базі досліджень було створено два блоки спортивної бази за місцем проживання студентів і один блок за місцем навчання. Це – спортивна база, яка відповідає сучасним світовим зразкам, обладнана тренажерами з врахуванням вимог до професійно-прикладної фізичної підготовки студентів економічних спеціальностей.

Викладачі проводять заняття за місцем проживання або навчання студентів, що дає можливість їм дотримуватись комфортного режиму харчування і проводити гігієнічні процедури.

З врахуванням побажань студентів розроблений календар спортивно-масових заходів. Всього протягом навчального року проводиться близько 80 різноманітних турнірів, змагань, академіад. Спортивні ігри, масові форми фітнесу, єдиноборств дають можливість моделювати ситуації поведінки в умовах екстремальних психофізіологічних режимів.

Під час заходів формуються елементи самоуправління. Студенти, організовують змагання, судять, формуються як лідери і особистості, адже сучасні спеціалісти працюють не тільки з технікою, але і з колективами спеціалістів. Особистісно-орієнтований підхід використовується для створення

антропно-комфортної навчальної діяльності, зорієнтованої на саморозвиток студентів з метою підготовки до подальшої професійної діяльності.

Логічним продовженням системи антропних технологій є успішні виступи студентів-спортсменів академії на обласних, всеукраїнських, міжнародних змаганнях, універсиадах і Олімпійських іграх. Високі здобутки академії на ниві фізичної культури і спорту відзначені золотою медаллю Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України.

Враховуючи відсутність елементарних теоретичних знань у студентів розроблений лекційний курс, планові семінарські заняття та інструктажі перед кожним заходом і в процесі навчального процесу. З допомогою викладу теоретичного матеріалу є можливість сформувати у студентів позитивно-мотиваційну сферу і свідоме відношення до професійно-прикладної фізичної підготовки.

Управління професійно-прикладною фізичною підготовкою з використанням антропних технологій передбачає практичне використання отриманої зворотної інформації від студентів в ході оперативного, поточного і етапного контролю, коригування завдань, засобів і методів та видів рухової діяльності, спрямованих на професійну підготовку.

Інтеграція найбільш ефективних антропних і кредитно-модульних технологій на підставі зворотної інформації про психофізіологічний стан студентів при організації професійно-прикладної фізичної підготовки стала однією з складових досягнень Української академії банківської справи Національного банку України у галузі підготовки спеціалістів. Всі випускники вузу працевлаштовані. За рейтингом Академії наук вищої школи України „Софія Київська” академії увійшла в десятку кращих вищих навчальних закладів нашої держави і отримала диплом лауреата. На Міжнародній виставці навчальних закладів „Сучасна освіта України – 2002” академія нагороджена срібною медаллю та дипломом „За вагомий внесок у розвиток національної

освіти”. У 2004 р. навчальний заклад удостоєний бронзової медалі у номінації „Інноваційні педагогічні методи в навчальному процесі”.

Основні висновки

1. Використання антропних технологій для організації професійно-прикладної фізичної підготовки студентів Української академії банківської справи Національного банку України дало можливість студентам брати більш активну участь в процесах своєї підготовки, на основі чого була створена ефективна форма взаємодії всіх суб'єктів освітнього процесу.
2. Система професійно-прикладної фізичної підготовки, побудована на антропних технологіях, дала можливість сформувати у студентів позитивну мотиваційну сферу до вдосконалення, що дозволено збільшити тижневий руховий режим до восьми годин за рахунок занять за інтересами.
3. Антропні технології при організації професійно-прикладної фізичної підготовки дали можливість створити комфортну ефективну систему оздоровлення і професійної підготовки студентів економічного профілю з використанням кредитно-модульної системи в руслі Болонського процесу.

Перспективи подальших розвідок з даного напрямку. В подальшому передбачається дослідження, розробка і апробація комп'ютерної програми професійно-прикладної фізичної підготовки студентів на основі антропних технологій.

Рекомендації Для переходу системи професійно-прикладної фізичної підготовки на новий якісний рівень розвитку потрібно переглянути засади

нормативного підходу і перевести організацію системи управління навчальним процесом на антропні технології.

Резюме. В работе раскрывается использование на протяжении 1996-2005 гг. антропных технологий для организации профессионально-прикладной физической подготовки студентов Украинской академии банковского дела Национального банка Украины.

Ключевые слова: антропные технологии, профессионально-прикладная физическая подготовка, анкетирование, виды спорта, мотивация.

Resume. The article dwells on how to apply anthropic technologies in the process of physical education of students of Ukrainian Academy of Banking (NBU). The students field of specialization is treated as a focal point for designing training programmers. The data obtained from the period of 1996-2005 are under review.

Key words: anthropic technologies, professionally-oriented physical training, questionnairing, kinds of sports, motivation.

Список використаної літератури

1. Указ Президента України „Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні”: Вища школа № 4. – 2005 – с. 85.
2. Білокур В.Е. Теоретико-методичне забезпечення фізичного виховання у вищих навчальних закладах освіти. – Автореферат дис. на здобуття вченого ступеня, канд. наук з фізичного виховання і спорту (24.00.02) Рівненський ДГУ, Рівне, 2002. – 18 с.
3. Донской С.В. XXI век диалог наук и мировоззренческих позиций в антропных технологиях деятельности // Теория и практика физической культуры, 2000. – № 7. – С. 2-7.
4. Кобза М.Т. Фізіологічний аналіз впливу занять фізичним вихованням на адаптацію до фізичних навантажень та здоров'я студентів: Автореф. дис. канд. біолог. наук: (03.00.13) / Таврійський НУ ім. В.І. Вернадського, Сімферополь, 2002. – 18 с.
5. Прапор С.С., Бабенников Р.Д. Анализ статистических данных о состоянии студентов за последние 22 года // Организация и методика учебного процесса физкультурно-оздоровительной и спортивной работы: Матер. VI Межд. универ. научн.-метод. конф. Т.2.: М., 2000. – С.145-150 и др.
6. Платонов В.Н. Актуальные проблемы высшей школы и пути перестройки физкультурного образования. Теория и практика физической культуры, 1990. – № 4. – С. 5-10.
7. Фалькова Н.І. Фізична підготовка студенток економічних спеціальностей з урахуванням їх морфофункціональних особливостей. Автореф. дис. канд. наук фізич. вихов. і спорту. Львівський ДФК. – Львів, 2002. – 20 с.

Назва установи: Українська академія банківської справи Національного банку України

Прізвище, ім'я, по батькові: Пилипей Леонід Петрович

Адреса: Україна, 40030, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57

Службовий номер телефону: (0542) 219-912, 36-01-48, факс (0542) 212-924

